

Capitolul IV - SUPERVIZAREA PROFESIONALĂ ÎN PSIHLOGIE

În temeiul Art. 37 și 39 din HG 788/2005.

Comitetul director și Consiliul Colegiului Psihologilor din România hotărăsc:

Partea I-a – Relevanța supervizării profesionale și competențele supervisorului

Articolul 1

(1) Din perspectiva prezentelor norme **activitatea de supervizare** este considerată esențială atât în formarea profesională inițială a psihologilor, cât și pentru formarea continuă și creșterea nivelului de calitate în practica ulterioară a psihologilor. Supervizarea profesională a psihologilor poate fi efectuată de psihologii care întrunesc condițiile specifice pentru certificarea dreptului de supervizare și care dețin un certificat de supervisor.

(2) Supervizarea reprezintă o activitate profesională distinctă, componentă a activității de formare profesională:

- în cadrul căreia se facilitează educația și formarea care vizează dezvoltarea unei practici științifice și informatice;
- printr-un proces interpersonal colaborativ;
- care implică observarea, evaluarea, feedback-ul, facilitarea autoevaluării persoanei supervizate și dobândirea de cunoștințe și abilități prin instruire, modelare și rezolvare reciprocă a problemelor.

(3) Bazându-se pe recunoașterea punctelor forte și a talentelor persoanei supervizate, supervizarea încurajează auto-eficacitatea. Supervizarea asigură că exercitarea (supervizată) a profesiei este realizată într-o manieră competentă de către persoana supervizată, astfel încât să fie respectate standardele etice, cerințele legale și practicile profesionale pentru promovarea și protejarea bunăstării clientului, a profesiei și a societății în general (Fender & Shafranske, 2004).

Articolul 2

(1) Competențele supervisorului se împart în 2 mari categorii:

1. competențe profesionale în domeniul în care supervizează (acestea sunt specifice pentru specialitățile definite prin prezentele norme, fiind descrise la punctele anterioare),
2. competențe de supervizare (acestea sunt generale pentru toate specialitățile).

1. Competențe profesionale:

a. Competențele profesionale psihologului specialist / principal (pentru fiecare specialitate),

b. Competențe administrative:

Competențe de susținere a activității profesionale:

- dezvoltarea unei relații profesionale cu clienții, bazată pe încredere și respect;
- cunoașterea/aplicarea normelor deontologice; reflecția etică în situații problematice;
- dezvoltare personală (propriile emoții, prejudecăți, false credințe s.a.);
- preocuparea pentru actualizarea constantă a cunoștințelor în domeniu;
- comportament etic, prestigiu profesional și integritate;
- auto-monitorizarea justă a propriei activități de evaluare/intervenție/cercetare.

Competențe de gestiune administrativă și financiară:

- să dețină competențe de organizare a activității profesionale într-o formă de exercitare a profesiei (ce implică, în mod concret, înființarea unui cabinet individual de psihologie, societate civilă profesională, cabinete asociate, structură de psihologie, ce trebuie să conțină dosarul înaintat CPR-ului în vederea înființării);

c. Competențe în formarea profesională a psihologilor cu drept de liberă practică:

- Organizează workshop-uri avizate de Colegiul Psihologilor din România, în specialitatea în care este atestat ca supervisor.
- Organizează cursuri de formare profesională continuă avizate de Colegiul Psihologilor din România, numai în condițiile deținerii calității de supervisor în specialitatea în care este atestat ca supervisor.

d. Competențe de cercetare-dezvoltare:

- Participarea la rețele de cercetare, colectarea/prelucrarea de date în conformitate cu exigentele impuse de coordonatori.
- Dezvoltarea de noi produse și servicii: conceperea de instrumente de evaluare psihologică în și/sau programe de intervenție.

2. Competențe de supervizare:

Acestea sunt general valabile pentru toate specialitățile – și sunt detaliate mai jos prin prisma comportamentelor tipice asociate cu fiecare competență.

I: Relația de supervizare (mentorat)

A - Dezvoltă o relație reciprocă prin schimbul de experiențe, explorarea așteptărilor și clarificarea rolurilor supervisorului și ale supervizatului;

B - Recunoaște, acceptă și se bazează pe abilitățile și contribuțiile supervizatului pentru a cultiva o relație productivă;

C - Utilizează grija și compasiunea pentru a aborda schimbările pozitive pe baza punctelor tari;

D - Sprijină supervizatul prin identificarea nevoilor și îl susține când / unde este cazul.

II: Practici eficiente de supervizare

A - Facilitează și documentează întâlnirile cu supervizatii și dialogul care reflectă scopul și progresul relațiilor / obiectivelor;

B - Demonstrează gestionarea eficientă a timpului, a competențelor de documentare / păstrare a probelor și de scriere a raportului;

C - Împărtășește cu încredere experiențele de învățare reușite și nereușite pentru a încuraja explorarea opțiunilor și soluționarea comună a problemelor;

D - Încurajează supervizatul să împărtășească informații, gânduri și feedback pentru a identifica și prioritiza nevoile programului de supervizare;

E - Utilizează instrumentele adecvate pentru a furniza informații obiective, fiabile și utile privind nevoile inițiale și în curs de desfășurare;

F - Oferă îndrumare și conducere în reflectarea și interpretarea datelor pentru a dezvolta obiective și un plan de îmbunătățire continuă;

G - Încurajează utilizarea practicii de reflecție prin ținerea unui jurnal și discuții cu clienții;

H - Utilizează cunoștințe și competențe în domeniul conținutului pentru a ajuta supervizatul să dobândească și să aplice noi cunoștințe și abilități;

I - Împărtășește cunoștințele despre oportunitățile de dezvoltare profesională, resursele și serviciile de referință aflate la dispoziția supervizatului.

III: Responsabilități profesionale în supervizare

A - Înțelege rolul, scopul și așteptările supervizatului;

B - Demonstrează competența în aplicarea practicilor eficiente de supervizare (mentorat);

C - Manifesta angajamentul de a aborda în activitatea profesională și îmbunătățirea practicii supervizatului;

D - Menține confidențialitatea atunci când împărtășește experiențe, discută probleme și rezolvă probleme;

E - Demonstrează respectarea corespunzătoare și în timp util a angajamentelor asumate față de supervizat;

F - Înțelege impactul prejudecății personale și lucrează la minimizarea prejudecăților personale.

IV: Gestionarea provocărilor

A - Demonstrează capacitatea de a clarifica așteptările supervizatului;

B - Demonstrează flexibilitatea în lucrul cu nevoile în schimbare ale supervizatului / programului, constrângerile de timp, resursele și alte probleme;

C - Facilitează gândirea creativă și rezolvarea problemelor supervizatului pentru a răspunde nevoilor clienților;

D - Utilizează o varietate de strategii pozitive de gestionare a conflictelor pentru a identifica și a minimiza impactul conflictelor asupra programului și asupra relației de mentorat.

V. Introspecție profesională/ atenție și auto-conștientizare; reflexie privind practică profesională (reflecție în acțiune);

(2) Supervizorul deține abilități de rezolvare a problemelor; gândire critică și raționament funcțional; curiozitate și flexibilitate intelectuală.

Supervizorul demonstrează deschidere spre:

- examinarea propriilor preocupări și a problemelor personale;
- recunoașterea impactului sinelui asupra altora;
- articularea atitudinilor, valorilor și convingerilor față de alții;
- revizuirea sistematică a propriilor performanțe profesionale împreună cu supervizații.

Partea a II-a - Certificarea calității de supervizor

Articolul 3

(1) Activitatea de supervizare profesională în psihologie poate fi derulată în cadrul domeniului de competență al supervizorului, de către psihologii care întrunesc cumulativ următoarele cerințe:

- a. Dețin un atestat valid de psiholog principal sau specialist în specialitatea pentru care se solicită certificarea dreptului de supervizare profesională,
- b. Au minim 7 ani de experiență profesională, dintre care minim 2 ani ca psiholog specialist,
- c. Au obținut certificatul de supervizor.

(2) Pentru specializările consiliere psihologică și psihoterapie dreptul de supervizare profesională este acordat în modalitatea sau modalitățile specifice în care psihologul solicitant are competență.

Articolul 4

(1) Certificarea dreptului de supervizare profesională se face la solicitarea psihologului.

(2) Certificarea dreptului de supervizare profesională în specialitățile consiliere psihologică și psihoterapie se face și la solicitarea asociațiilor furnizori de formare. Asociațiile vor emite certificatul de supervizor, care devine parte a dosarului depus la CPR. Dacă solicitantul / dosarul primește o rezoluție favorabilă, certificatul de supervizor va fi vizat de către CPR.

(3) Certificarea dreptului de supervizare presupune depunerea unui dosar la secretariatul CPR, urmată de verificarea acestuia din punct de vedere al conformității prin intermediul secretariatului, analiza cererii în cadrul comisiei de specialitate competente, interviuarea solicitantului de către comisia de specialitate competentă și înaintarea unei propuneri către Comitetul director. Rezoluția propusă de comisie va fi supusă aprobării comitetului director. Comisiile de specialitate vor aduce precizări privind conținutul dosarului pentru certificarea dreptului de supervizare profesională pentru fiecare specialitate, care vor fi făcute publice pe website-ul CPR.

Articolul 5

(1) Conținutul dosarului pentru obținerea calității de supervizor este următorul:

- a. cererea prin care se solicită certificarea calității de supervizor,
- b. copia ultimului atestat de liberă practică dobândit,
- c. un plan de supervizare,
- d. un raport de activitate care să conțină informații referitoare la: probele psihologice / abordările terapeutice utilizate (după caz), cazuistică, activitatea de formare continuă și de documentare științifică,
- e. documente la solicitarea comisiilor de specialitate (sunt precizate de către fiecare comisie, pentru fiecare specialitate),
- f. copia după documentul de plată a taxei de atestare profesională.

Articolul 6

(1) Certificatul de supervizor este în principiu valabil pe durată nedeterminată, dacă nu intervine niciuna dintre condițiile care duc la pierderea calității de supervizor.

(2) Calitatea de supervizor se poate pierde în una dintre următoarele condiții:

- ca urmare a suspendării dreptului de liberă practică,
- ca urmare a unei decizii disciplinare a CDD,
- ca urmare a unei decizii asumate a supervizorului,
- ca urmare a derulării defectuoase a activității de supervizare profesională, în baza unui proces de evaluare profesională.

Partea a III-a – Derularea activității de supervizare profesională

Articolul 7

(1) În vederea atestării dreptului de liberă practică autonomă, psihologii practicanți / debutanți au obligația de a efectua un număr minim de 100 ore de supervizare profesională a practicii derulate, eșalonate pe durata a 2 ani, pentru toate specialitățile:

a) Prin excepție, pentru specialitatea psihoterapie durata minimă a supervizării obligatorii pentru atestarea autonomiei profesionale este de 150 ore, care pot fi eșalonate pe durata a 2-3 ani.

b) Pentru psihologii care obțin atestat de liberă practică în două specialități, pentru cea de-a doua specialitate durata obligatorie minimală a supervizării se poate reduce la jumătate.

c) Se recomandă existența unui raport de 4-5 ore de practică la 1 oră de supervizare, rezultând un total de 200-250 ore de practică supervizată în condițiile unei durate totale a supervizării de 50 ore și 400-500 ore de practică supervizată în condițiile unei durate totale a supervizării de 100 ore. //alternativă// Se recomandă existența unui raport de 8-10 ore de practică la 1 oră de supervizare, rezultând un total de 100-125 ore de practică supervizată în condițiile unei durate totale a supervizării de 50 ore și 200-250 ore de practică supervizată în condițiile unei durate totale a supervizării de 100 ore.

d) Pe durata supervizării obligatorii un psiholog practicant poate fi supervizat de unul sau mai mulți supervizori. În cazul în care un practicant sub supervizare lucrează cu mai mulți supervizori, va exista un supervizor de referință, cu care va efectua minim 25% din numărul total de ore de supervizare și minim 50% din numărul de ore de supervizare individuală. În cazurile în care un supervizat lucrează cu mai mulți supervizori, raportul de supervizare va fi contrasemnat de toți supervizorii cu care a lucrat sau fiecare supervizor va întocmi un raport, după caz.

e) Activitatea de practică supervizată obligatorie în vederea atestării autonomiei profesionale se poate derula pe durata studiilor masterale.

f) În vederea derulării practicii supervizate obligatorii, psihologii practicanți sub supervizare au următoarele posibilități, care sunt acceptate ca modalități valide de practică: a. să își înființeze cabinete, b. să se angajeze la cabinete, ONG sau policlinici, c. să facă voluntariat la organizații în domeniu, d. să facă stagii clinice supervizate sau programe de internship în clinici.

Articolul 8

(1) Activitatea de supervizare profesională în obligatorie pentru atestarea autonomiei profesionale se derulează cu respectarea următoarelor prevederi generale:

(a) Orele de supervizare se pot derula individual sau în grupuri mici (de maxim 4 supervizați), cu condiția ca minim 25% din numărul total de ore să fie de supervizare individuală. Exclusiv în specialitățile consiliere psihologică și psihoterapie, o parte a orelor de supervizare se pot derula și în grup, în funcție de specificul școlii, cu condiția respectării condițiilor generale definite prin prezenta.

(b) Supervizarea se derulează în cadrul unei relații contractuale între psihologul supervizor și psihologul supervizat, derulat prin intermediul cabinetului supervizorului sau a formei de exercitare a profesiei în care își derulează activitatea supervizorul, în cazul în care acesta nu are cabinet. În această ultimă situație, contractul de supervizare va preciza atât forma de exercitare, cât și supervizorul. În specialitățile consiliere psihologică și psihoterapie,

supervizarea obligatorie pentru atestarea autonomiei profesionale se derulează în cadrul școlilor de psihoterapie (asociații profesionale cu statut de furnizori de formare profesională), contractul de supervizare fiind tripartit: psihologul supervizat, psihologul supervizor și asociația. Comitetul director, prin intermediul comisiilor aplicative, va revizui sau elabora, după caz, modelul de contract de supervizare pentru toate specialitățile.

(c) Rapoartele și alte documente profesionale emise de psihologii practicanți sub supervizare vor fi obligatoriu contrasemnate de supervizor (supervizorul trebuie să ateste respectarea standardelor profesionale și să răspundă în solidar).

(d) Numărul de contracte de supervizare avute în derulare simultan de către un supervizor (inclusiv supervizor de referință) este limitat la numărul maxim de:

- 10 contracte pentru specialitățile aferente comisiilor de psihologia muncii, transporturilor și serviciilor și psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională (proponerile comisiilor),

- 15 contracte pentru specialitățile consiliere psihologică și/sau psihoterapie și 20 contracte pentru specialitatea psihologie clinică (proponerea comisiei),

- ? contracte pentru specialitățile aferente comisiei de psihologie aplicată în domeniul securității naționale.

(e) Modul de derulare a activității de supervizare poate constitui obiectul unor evaluări profesionale derulate la inițiativa comitetului director, în cazurile în care există cel puțin două sesizări asumate la adresa unui supervizor, privind derularea defectuoasă a activității de supervizare, primite pe canalele oficiale de comunicare ale colegiului. În cazul cumulării a două sesizări pe durata unui an, comitetul director va analiza oportunitatea evaluării activității supervizorului. Comisiile de specialitate vor propune modalitățile și procedura de evaluare a activității supervizorilor, care vor fi supuse aprobării Consiliului.

(f) Raportul de supervizare va include în mod obligatoriu date privind modalitatea de evaluare a progresului psihologului supervizat pe parcursul supervizării, precum și date despre progresul efectiv realizat pe parcursul supervizării de către psihologul supervizat. Comisiile de specialitate vor propune modalitățile și procedura de evaluare a progresului pe parcursul supervizării, care vor fi supuse aprobării Consiliului.

(g) În urma plăților făcute pentru serviciile de supervizare, supervizorul va emite supervizatului documente fiscale, care vor constitui dovadă a parcurgerii orelor de supervizare.

Articolul 9

(1) În cadrul supervizării obligatorii pentru obținerea autonomiei profesionale, părțile implicate în contract au responsabilități, după cum urmează.

(2) Responsabilitățile supervizorului

(a) Supervizorul are obligația de a respecta prevederile contractului încheiat cu psihologul supervizat, precum și a standardelor etice ale profesiei, a reglementărilor generale în vigoare privind derularea activității profesionale și a prevederilor prezentei hotărâri.

(b) La finalul relației contractuale supervizorul are obligația de a elibera un raport de supervizare, chiar dacă relația contractuală acoperă doar pe o parte din supervizarea obligatorie. Termenul pentru emiterea raportului de supervizare este de 30 zile lucrătoare de la data deciziei de încheiere a contractului. Comisiile comitetului director pot propune modele și linii directoare pentru redactarea rapoartelor de supervizare, care vor fi supuse aprobării consiliului.

(c) Supervizorul are responsabilitatea profesională de a face o recomandare favorabilă pentru obținerea autonomiei profesionale doar dacă supervizatul îndeplinește toate cerințele formale și profesionale definite prin normele colegiului.

(d) Se recomandă ca emiterea raportului de supervizare să fie făcută la un moment apropiat depunerii dosarului (nu se acceptă rapoarte mai vechi de 6 luni de la data depunerii dosarului).

(3) Responsabilitățile psihologului aflat sub supervizare

(a) Psihologul practicant aflat sub supervizare are obligația de a respecta prevederile contractului încheiat cu psihologul supervizor, precum și a standardelor etice ale profesiei, a

reglementărilor generale în vigoare privind derularea activității profesionale și a prevederilor prezentei hotărâri.

(b) Psihologul aflat sub supervizare are la dispoziție **10** ani de la accesul în profesie pentru a obține autonomia profesională. În cazul în care la finalul perioadei aplicabile psihologul practicant aflat sub supervizare nu a obținut autonomia profesională, acestuia i se va anula de drept atestatul de liberă practică sub supervizare și va relua stagiul obligatoriu de practică supervizată în vederea atestării dreptului de liberă practică autonomă.

Articolul 10

(1) Supervizarea profesională se poate derula și după obținerea dreptului de liberă practică autonomă, la solicitarea psihologului.

(2) Modalitatea de organizare și derulare a activităților aferente supervizării derulate după obținerea autonomiei profesionale va face obiectul acordului între psihologul supervisor și psihologul supervizat și va fi reglementată prin contract.

(3) Se recomandă ca un psiholog să participe la activități asimilabile supervizării profesionale pe tot parcursul activității profesionale.

Partea a IV-a - Precizări privind supervizarea în fiecare specialitate

COMISIA DE PSIHOLOGIE CLINICĂ ȘI PSIHOTERAPIE

Articolul 11

(1) Supervizarea în specialitatea psihologie clinică

(a) Supervisorul este obligat să furnizeze un minim de 5 cazuri de evaluare clinică complexă din practica proprie pentru psihologul supervizat pe parcursul supervizării obligatorii (corespunzătoare la 10 ore de supervizare și 50 ore practică supervizată).

(b) Comisia de psihologie clinică și psihoterapie va analiza oportunitatea definirii unui cadru național de referință privind conținutul supervizării profesionale în specialitatea psihologie clinică.

(c) Dosarul pentru atestarea dreptului de supervisor în specialitatea psihologie clinică va conține în mod suplimentar față de documentele menționate la art. 5 și un raport de evaluare clinică complexă.

(d) După caz, dosarul pentru atestarea dreptului de supervisor va include și documente care atestă formarea continuă în domeniul supervizării și practica anterioară în supervizare.

(2) Supervizarea în specialitățile psihoterapie și consiliere psihologică

(a) Supervizarea obligatorie în vederea atestării autonomiei profesionale se derulează în cadrul școlilor de psihoterapie.

(b) În cazul în care un practicant sub supervizare lucrează cu mai mulți supervizori, va exista un supervisor de referință. Este cel care asigură orele obligatorii de supervizare individuală (25% din numărul total de ore de supervizare) /alternativă/ Este cel care asigură minim 25% din totalul orelor de supervizare și minim 50% din orelor de supervizare individuală. Este cel care redactează raportul de supervizare, care va fi contrasemnat de toți supervizorii cu care a lucrat și de conducătorul școlii de psihoterapie.

(c) Dosarul pentru atestarea dreptului de supervisor în specialitățile consiliere psihologică și psihoterapie va conține în mod suplimentar față de documentele menționate la art. 5 și un studiu de caz ilustrativ pentru practica psihologului.

(d) După caz, dosarul pentru atestarea dreptului de supervisor va include și documente care atestă formarea continuă în domeniul supervizării și practica anterioară în supervizare.

COMISIA DE PSIHOLOGIA MUNCII, TRANSPORTURILOR ȘI SERVICIILOR

Articolul 12

(1) Supervizarea în specializarea psihologia muncii și organizațională - PMO

a) Supervisorul în PMO trebuie:

- Să cunoască legea 213/2004, normele de aplicare (Hot. 788/2005, Hot. 1,2,3,/2010) și codul deontologic specific profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;

- Să cunoască normele specifice comisiei de psihologia muncii, transporturilor și serviciilor;

- Să cunoască normele în vigoare în domeniul psihologiei muncii și organizațională care impun examinarea psihologică, periodicitatea la care se realizează examinarea psihologică în funcție de anumite riscuri profesionale;

b) Competențele psihologului ce vor fi dobândite în perioada de supervizare, ca standarde de referință, sunt următoarele:

- Cunoașterea criteriilor în funcție de care sunt acordate atestatele de liberă practică de către comisia de psihologia muncii și organizațională, transporturilor și serviciilor pe diferite trepte de specializare (distincțiile care se fac între diferitele trepte de specializare - ce înseamnă ca un psiholog să dețină treapta de practicant în supervizare, practicant autonom, specialist sau principal);

- Cunoașterea competențelor psihologului din domeniul psihologiei muncii și organizațională, în funcție de tipul de atestat obținut (limite ale competențelor în funcție de treapta de specializare);

- Cunoașterea în detaliu a aspectelor specifice și definitorii pentru fiecare formă de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică (ce implică, în mod concret, înființarea unui cabinet individual de psihologie, societate civilă profesională, cabinete asociate, structură de psihologie, ce trebuie să conțină dosarul înaintat CPR-ului în vederea înființării);

- Cunoașterea tuturor riscurilor profesionale care impun examinarea psihologică în domeniul psihologiei muncii cu distincție între examenul psihologic la angajarea în muncă și examenul psihologic periodic, pentru menținerea în muncă (care sunt, efectiv, riscurile profesionale cuprinse în norme pentru care se realizează examinarea psihologică și, pentru fiecare risc în parte, care este obligatoriu la angajare, care este obligatoriu la menținerea în funcție, care este obligatoriu și la angajare și la menținerea în funcție și când poate să intervină cu recomandări medicul de medicina muncii);

- Cunoașterea instrumentelor utile în gestionarea activității din cadrul unui cabinet de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională;

- Capacitatea de a proiecta un model de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională cu argumentarea optării pentru o anumite baterii de probe psihologice;

- Capacitatea de a proiecta un proces de recrutare și selecție de personal, de la identificarea celor mai eficiente canale de recrutare, până la elaborarea unui interviu semistructurat în funcție de aspectele ce se impun a fi surprinse în timpul interviului, realizarea unui raport de selecție, centrarea pe competențe, etc.

c) În derularea procesului de supervizare profesională, ca supervisor, în relația de mentorat cu supervizatul va viza următoarele aspecte:

- Să elaboreze un proces de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională (ce presupune examinarea psihologică, care sunt etapele obligatorii care trebuie parcurse și care este metodologia de lucru abordată în funcție de riscul profesional examinat, care sunt testele psihologice agreate de CPR pe fiecare dimensiune cuprinsă în examinarea psihologică, avizul psihologic, referatul psihologic, transmiterea rezultatelor evaluării psihologice cu respectarea confidențialității actului psihologic);

- Să elaboreze un proces de evaluare psihologică în cadrul unui proces de selecție de personal, urmând cu strictețe pașii care se impun a fi parcurși într-un astfel de demers (analiza muncii, cunoașterea în detaliu a postului pentru care se va derula procesul de selecție, alegerea bateriei de teste în funcție de specificațiile postului, derularea procesul de evaluare psihologică, realizarea raportului psihologic);

- Să cunoască competențele pe care le deține un psiholog cu atestat de liberă practică în domeniul psihologiei muncii și organizațională și care sunt limitele acestor competențe.

- Să prezinte principalele teme abordate în perioada de supervizare profesională;

- Să prezente portofoliul de probe psihologice utilizate în evaluarea psihologica, la nivel aptitudinal (teste de atenție, inteligenta, s.a.), la nivel de personalitate (chestionare și inventare de personalitate), chestionare vizand atitudini și comportamente în munca

- Să îi îndrume pe supervizați să consulte site-ului Colegiului pentru inventarierea probelor avizate în specialitatea muncii și organizațională
- Să proiecteze un Sistem de evaluare prin care supervisorul îi va evalua competențele și cunoștințele supervizatului
- Să recomande bibliografie actuală, în concordanță cu specializare de PMO.

De exemplu:

Principalele teme abordate în perioada de supervizare profesională

- Profesia de psiholog cu drept de liberă practică: cadru legislativ, norme specifice Comisiei de psihologia Muncii și Organizațională, Codul deontologic al profesiei de psiholog, Codul de procedură disciplinară;
- Hotărârea Colegiului privind securizarea actului profesional : modele de registre, evidența electronică, normarea activității, etc.
- Analiza muncii: construirea unui model de fișă a postului;
- Procesul de recrutare și selecție de personal, activitate specifică psihologului din mediul organizațional;
- Examenul psihologic în domeniul muncii, în conformitate cu legislația în vigoare;
- Elemente de psihodiagnostic, psihometrie (validitate, fidelitate, etalonare);
- Inserția noului angajat: politică de resurse umane;
- Evaluarea performanțelor: managementul performanței - scop, obiective, modalități, beneficii;
- Evaluarea performanțelor: scale și sisteme de evaluare
- Evaluarea performanțelor: erorile de evaluare, instruirea evaluatorilor
- Politică de sănătate și securitate în muncă: examenul psihologic parte integrantă din procesul de sănătate și securitate în muncă.

Un exemplu de Sistem de evaluare prin care supervisorul îl evaluează pe supervizat:

- Evaluare inițială (la debutul procesului de supervizare) – un interviu și un test grila ce vizează nivelul de cunoștințe inițial și domeniile de interes
- Evaluare pe parcurs – evaluare orală asupra tematicilor abordate și a bibliografiei recomandate, prezentarea unui plan de evaluare psihologică pentru un post dat și discutarea unui raport de evaluare psihologică problematic.
- Evaluare finală - La finalul perioadei de supervizare profesională, psihologii aflați în supervizare vor fi supuși unei evaluări care va viza urmărirea modului în care au fost însușite toate aspectele discutate și realizate în mod practic în perioada de supervizare.

d) Desfășurarea supervizării: Supervizarea este o activitate ce vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervisorul este un model al acestei integrări pentru supervizați:

- Supervizarea presupune în primul rând contactul direct, față în față, între supervisor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și ședințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervisorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihodiagnostic, discuții de caz.

- Supervizarea se poate desfășura individual și în grup. Proportia între cele două modalități trebuie să respecte în linii mari raportul 75/25. Supervizarea realizată în grup va presupune maxim patru participanți și va sprijini creșterea expunerii la diverse tipuri de cazuri.

- Stagiul de supervizare în psihologia muncii și organizațională presupune derularea a minim 100 evaluări (pt trecere la autonom – versiunea 4 trepte) sau 400 evaluări (trecere specialist - versiunea 3 trepte) sau alte activități conform competențelor. Stagiul se poate prelungi cu maxim 2 ani în cazuri excepționale, care vor fi analizate de către comisia de specialitate. Dacă la finalul perioadei contractuale supervizatul nu obține autonomia profesională, se va relua întreg stagiul de practică supervizată cu un alt contract, la un alt supervisor.

e) Ca standarde de referință pentru aplicanți, în vederea certificării dreptului de supervizare profesională în PMO se va evalua:

- Capacitatea de a prezenta diferențele între treptele de specializare pe care le poate deține un psiholog în domeniul psihologiei muncii și organizațională, pornind de la modul în care se obține dreptul de liberă practică, etapa de supervizare profesională, criteriile ce stau la baza schimbării treptei de specializare;

- Capacitatea de a prezenta limitele competenței în domeniul psihologiei muncii și organizațională și găsirea unor soluții eficiente și legale în momentul în care aceste competențe sunt depășite;
- Capacitatea de a expune, în mod coerent, cu argumente ce fac referire la legislația în vigoare, care sunt formele de exercitare ale profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- Capacitatea de a stabili care sunt aspectele esențiale care trebuie avute obligatoriu în vedere pentru înființarea unei forme de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- Capacitatea de a explica rolul psihologului cu drept de liberă practică în domeniul psihologiei muncii și organizațională, rol văzut prin prisma modului în care se realizează colaborarea cu medicul de medicina muncii pentru un examen complet care, în final, se va solda cu eliberarea unei fișe de aptitudini;
- Capacitatea de a prezenta toate riscurile profesionale pentru care se impune examen psihologic și de a explica, pentru fiecare risc în parte, care este obligatoriu la angajare, periodic, la angajare și periodic sau la recomandarea medicului de medicina muncii;
- Capacitatea de a elabora un proces de examinare psihologică complet (inclusiv eliberarea avizului psihologic), pentru diferite riscuri profesionale cu argumentarea optării pentru anumite baterii de teste psihologice;
- Capacitatea de a proiecta toate instrumentele utile în procesul de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională: elaborarea unei anamneze, a unui referat psihologic, a diferitelor tipuri de avize psihologice în funcție de rezultatul obținut la examinarea psihologică și exemplificarea modului în care se oferă feedback, ținând cont de confidențialitatea actului psihologic ; proiectarea unei analize de risc psihosocial la nivel de departament sau organizatie.

f) Evaluarea supervisorului va viza următoarele dimensiuni:

- Capacitatea de a prezenta diferențele între treptele de specializare pe care le poate deține un psiholog în domeniul psihologiei muncii și organizațională, pornind de la modul în care se obține dreptul de liberă practică, etapa de supervizare profesională, criteriile ce stau la baza schimbării treptei de specializare;
- Capacitatea de a prezenta limitele competenței în domeniul psihologiei muncii și organizațională și găsirea unor soluții eficiente și legale în momentul în care aceste competențe sunt depășite;
- Capacitatea de a expune, în mod coerent, cu argumente ce fac referire la legislația în vigoare, care sunt formele de exercitare ale profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- Capacitatea de a stabili care sunt aspectele esențiale care trebuie avute obligatoriu în vedere pentru înființarea unei forme de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- Capacitatea de a explica rolul psihologului cu drept de liberă practică în domeniul psihologiei muncii și organizațională, rol văzut prin prisma modului în care se realizează colaborarea cu medicul de medicina muncii sau cu managementul unei organizații pentru un examen complet care, în final, se va solda cu eliberarea unei fișe de aptitudini sau un profil psihologic;
- Capacitatea de a prezenta toate riscurile profesionale pentru care se impune examen psihologic și de a explica, pentru fiecare risc în parte, care este obligatoriu la angajare, periodic, la angajare și periodic sau la recomandarea medicului de medicina muncii;
- Capacitatea de a elabora un proces de examinare psihologică complet (inclusiv eliberarea avizului psihologic), pentru diferite riscuri profesionale cu argumentarea optării pentru anumite baterii de teste psihologice;
- Capacitatea de a proiecta toate instrumentele utile în procesul de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizațională: elaborarea unei anamneze, a unui profil psihologic, a diferitelor tipuri de avize psihologice în funcție de rezultatul obținut la examinarea psihologică și exemplificarea modului în care se oferă feedback, ținând cont de confidențialitatea actului psihologic.
- Capacitatea de a proiecta și implementa o evaluare a factorilor psiho-sociali de risc din organizații.

g) Pentru obținerea dreptului de supervizare în PMO, psihologul va elabora un Plan de supervizare în care se va prezenta viziunea asupra activitate de supervizare profesională în

domeniul psihologiei muncii și organizațională, pe baza informațiilor mai sus menționate. În cadrul interviului de la Comisia de Psihologia Muncii, Transporturi și Servicii, psihologul va prezenta planul de supervizare și va răspunde la întrebările formulate de comisie pe baza standardelor de supervizare. Supervisorul va susține și un test grilă din elemente de legislație și deontologie profesională.

h) Este recomandată participarea la programe de formare continuă / workshopuri avizate de CPR pentru Supervizarea profesională în PMO, de minim 10 ore.

(2) Supervizarea în specializarea psihologia transporturilor - PT

a) Misiune și obiective: În psihologia transporturilor, supervizarea este o componentă esențială în pregătirea pentru practica profesională a psihologului, un pas cheie între debut și autonomie în activitate. Supervizarea este o metodă de formare aplicată în cadrul căreia psihologii practicanți alocă cea mai mare parte a timpului serviciilor către clienți. Spre deosebire de stagiile anterioare care se concentrează îndeosebi pe dobândirea de cunoștințe, supervizarea în PT își propune să dezvolte cunoștințe și abilități, pe care să le integreze cu datele de cercetare curente. De asemenea, prin supervizare se urmărește dezvoltarea spiritului critic, ca și capacitatea de autoevaluare profesională și personală. Pentru aceasta supervisorul va trebui să realizeze inițial:

- evaluarea nevoilor supervizatului;
- identificarea obiectivelor de învățare;
- un program de supervizare care să acopere sistematic: lecturi de specialitate, abilități dezvoltate, tehnici, metode și strategii de evaluare, frecvența și ritmul reuniunilor, numărul de ore de supervizare, configurări ale întâlnirilor - individuale/de grup, responsabilități ale părților, nivelul de pregătire și de participare așteptat, etc.
- program/calendar pentru eventuala ajustare a stagiului de supervizare funcție de evoluția supervizatului și a nevoilor sale emergente;

b) Conținutul programului de supervizare: Activitatea de supervizare în PT este evident legată de evaluarea inițială și de observațiile continue ale supervisorului. Modul principal de învățare în timpul supervizării este experiențial și se concentrează pe contactul direct cu clienții. În consecință, conținutul programului de supervizare va varia în funcție de cunoștințele și abilitățile psihologului practicant ca și de nivelul lui de autonomie. În cadrul programului de supervizare :

- vor fi aprofundate modelele teoretice curente, specifice activității de evaluare psihologică în transporturi;
- vor fi prezentate/utilizate tehnicile cunoscute de evaluare și intervenție;
- se vor parcurge și alte activități de formare aplicată (ex. consultarea altor colegi cu experiență sau furnizori de servicii PT, cursuri de formare continuă, workshopuri, echipe de cercetare etc).

c) Urmărind în mod constant creșterea calității actelor profesionale efectuate de supervizat, supervisorul va urmări dezvoltarea, aplicarea și integrarea competențelor profesionale specifice și de susținere definite în psihologia transporturilor: competente de evaluare, de intervenție/consiliere specifică, de cercetare-dezvoltare, administrativ-financiară

Exemple de activități concrete de supervizare care apelează la competente specifice în PT:

- observație internă în timpul livrării serviciului;
- analiză și validarea observațiilor făcute;
- lectură și corectare note, referințe culese;
- discutarea instrumentelor de evaluare utilizate;
- corecția materialului psihometric cantitativ și calitativ;
- interpretarea rezultatelor, diagnosticul cazurilor;
- formularea avizelor/rapoartelor etc.

d) Simultan cu astfel de activități, supervisorul va avea în vedere apelul constant la alte două competente esențiale în activitatea de supervizare:

- Competențe privind relațiile interpersonale

Calitatea relațiilor interpersonale constituie un factor determinant pentru eficacitatea rezultatelor în toate domeniile de practică ale psihologiei. Asadar și în PT, supervisorul trebuie

să stabilească și să mențină o alianță constructivă de lucru cu supervizatul, ca și cu toți ceilalți parteneri din rețelele sale profesionale. Cunoștințe relevante: privind relațiile de putere, alianțele de lucru, micro și macro-mediul activității supervizatului, trebuie dublate de o bună autocunoaștere a propriilor resurse și valori. Abilități relevante: conectare / ascultare / comunicare cu celălalt, exprimarea empatică și respectuoasă, construirea încrederii, analiza interacțiunilor problematice și menținerea unor bune relații profesionale într-un context administrativ, sunt de maximă importanță. Supervizorul va avea ca obiectiv constant dezvoltarea unor caracteristici specifice persoanelor supervizate: un cursant activ, deschis spre supervizare, bine pregătit, organizat, capabil să utilizeze în mod eficient timpul, conștient de limitele sale.

- Competențe etice și deontologice

Supervizorul trebuie să stabilească relații profesionale cu supervizatul în conformitate cu standardele etice în vigoare. Pentru aceasta trebuie să fie în posesia cunoștințelor esențiale pentru reflecția etică, prin aprofundarea obligațiilor și standardelor profesionale care stau la baza practicii în PT. Trebuie, de asemenea, să stăpânească principiile eticii și principalele elemente ale codului deontologic în vigoare, să le aplice situațiilor problematice care pot apărea în cadrul stagiului de supervizare pe care-l coordonează. Nu în ultimul rând supervizorul trebuie să fie în posesia datelor relevante pentru cadrele juridice și socio-economice care structurează funcționarea sistemului în care supervizatii săi își oferă serviciile. Cunoștințe relevante: valori și principii etice, codul deontologic, orientările și liniile directoare aplicabile în PT, date privind cadre juridice/socio-economice ale sistemului în care supervizatii își oferă serviciile, trebuie secondate de Abilități relevante: identificarea proactivă a problemelor etice potențiale, luarea deciziilor etice/rezolvarea dilemelor etice, integrarea în practică a preocupărilor etice.

e) Desfășurarea supervizării: Supervizarea este o activitate privilegiată care vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervizorul este un model al acestei integrări pentru supervizati.

- Supervizarea presupune în primul rând contactul direct, față în față, între supervizor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și sedințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervizorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihometrie, discuții de caz.

- Supervizarea se poate desfășura individual și în grup. Proportia între cele două modalități trebuie să respecte în linii mari raportul 75/25. Supervizarea calificată în grup, va presupune maxim patru participanți și va sprijini creșterea expunerii la diverse tipuri de cazuri.

- Stagiul de supervizare în psihologia transporturilor presupune realizarea a minim 100 evaluări (pt trecere la autonom – versiunea 4 trepte) sau 500 evaluări (trecere specialist - versiunea 3 trepte), conform competențelor. Stagiul se poate prelungi cu maxim 2 ani în cazuri excepționale, care vor fi analizate de către comisia de specialitate.

- Dacă la finalul perioadei contractuale supervizatul nu obține autonomia profesională, se va relua întreg stagiul de practică supervizată cu un alt contract.

f) Evaluarea stagiului de supervizare: Supervizorul trebuie să se asigure că criteriile minime pentru formarea practică sunt satisfăcute, iar pentru aceasta trebuie să procedeze la evaluarea continuă pentru a monitoriza progresul supervizatului. Fiind permanent și nu episodic, acest demers de evaluare se va reflecta în înțelegerea a ceea ce supervizatul a asimilat ca abilitate deja integrată. Pentru că supervizarea este o activitate regulată și susținută, supervizorul nu urmărește doar ceea ce supervizatul știe, ci și ceea ce poate face cu ceea ce știe, un proces care implică nu doar cunoștințe și abilități, ci și valori și atitudini. Aceasta va permite în timp și o creștere progresivă a complexității problemelor la care supervizatul este expus (exemplu: de la evaluare pentru categ. B, la categorii superioare). Formatul de evaluare continuă trebuie:

- să reflecte scopul și obiectivele programului de supervizare;

- să permită evaluarea explicită a performanței și a progresului supervizatului în raport cu scopul și obiectivele specifice;

- sa evidentieze experienta cumulata a supervizatului;

g) Responsabilitățile supervisorului: Ca principala responsabilitate, supervisorul trebuie sa defineasca obiectivele stagiului de supervizare, care să fie în concordanță cu obiectivele de învățare si, de asemenea, sa poata surprinde eficacitatea stagiului de supervizare. Pentru aceasta supervisorul va trebui:

- sa formuleze un plan de supervizare în care va descrie obiectivele generale și etapele de parcurs;

- sa monitorizeze supervizatul pentru a asigura progresul în raport cu obiectivele specificate;

- sa adapteze programul de supervizare în functie de evolutia supervizatului;

- sa documenteze conținutul fiecărei întâlniri de supervizare și sa păstreze o evidență a acestora;

- să prezinte un raport de evaluare la sfârșitul perioadei de supervizare;

În cazul în care, la finalul perioadei contractuale, performanța supervizatului nu îndeplinește standardele așteptate:

- supervizatul va fi informat că performanța sa este inferioară standardului;

- de comun acord se va stabili o perioadă rezonabilă de timp pentru sprijin profesional suplimentar;

În caz de dezacord profesional supervisor/supervizat, prin intelegere comuna se va consulta comisia de specialitate.

h) Obținerea dreptului de supervizare în PT: Pentru obtinerea dreptului de supervizare in PT, candidatul trebuie sa intruneasca cumulativ următoarele cerințe, suplimentar față de cerințele generale definite prin prezentele norme:

- sa fie psiholog principal sau specialist în PT si sa desfasoare activitate efectiva in PT.

- participarea la un program de formare continuă / workshop avizat de CPR pe supervizarea profesională in PT, de minim 10 ore.

i) În dosarul depus pentru obținerea dreptului de supervizare profesională în PT, psihologii vor include și dovada participării la un program de formare continuă / workshop avizat de CPR pe supervizarea profesională in PT, de minim 10 ore.

COMISIA DE PSIHOLOGIE EDUCAȚIONALĂ

Articolul 14

În specialitățile aferente comisiei de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională:

(1) Supervisorul este obligat să furnizeze un minim de 5 cazuri pentru supervizat pe parcursul anului obligatoriu de supervizare (corespunzătoare la 10 ore de supervizare și 50 ore practică supervizată),

(2) Comisia de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională va analiza oportunitatea definirii unui cadru național de referință privind conținutul supervizării profesionale în specialitățile comisiei.

COMISIA DE PSIHOLOGIE APLICATĂ ÎN DOMENIU SECURITĂȚII NAȚIONALE

Art. 15.

Supervizarea profesională a psihologilor din speciilitățile aferente comisiei de psihologie aplicată în domeniul securității naționale se derulează conform prevederilor generale stabilite prin prezenta

Partea a V-a – Prevederi tranzitorii și finale

Art. 16. Comitetul director poate aduce completări și detalieri ulterioare prevederilor acestei hotărâri, care vor fi suspuse aprobării Consiliului și vor deveni anexe la prezenta hotărâre.

Art. 17. Toate prevederile unor hotărâri anterioare ale CD sau CC al CPR contrare prezentei Hotărâri a Consiliului se abrogă.

Art. 18. Prezenta hotărâre se publică în Monitorul Oficial al României, partea I-a.

Președintele Colegiului Psihologilor din România
Ion Dafinoiu

București, Nr. ..., Data ...